

תמונת אות אלף ובית וגימל ודלת והא ודיניהם

סופרים

(ו) שאך ורחב הביית ויהא בני קלמוסים, ורחב חללה עבדי קלמוסו,
ואם קצר הביית עד שנקרא בניין כפופה לחינוך דלא חכים ולא טפש,
נראה דיש למחסיר בזה^ה, עין לקמן ברין אות נגיד כפופה ובייתו יוסף
באלף ביית שני אות וא"ו. אחריכך מצאתי כן בבריא בפייסגדים
בפתיחה, עין שם שכתב דבסליון ומנוחה לא מהני בזה תקן
לחמשיכו במו ביית מושם שלא בסדרו:

צורת אות בינ"ל

אות יִימִיָּל תִּהְיֶה גֹזֶל (ה) כְּמוֹ וְיִין (ו) לִכְתָּחָהּ, וְכֵן כֵּל רֹאשִׁי
שְׂמָאל שְׂבָאוֹתָיו שְׁעִטָּיו יִין דֹּסָה לִדְחִי¹, וְהָיָה
רֹאשָׁה עֵבֶל, *וְנָגַל יָמִין (ג) דָּךְ וְיִרְדֵּד מִעַט לִמְסָה יוֹתֵר כִּמְךָ שְׂמָאל.
וְלֹא תַעֲשֶׂה יָדְךָ וְהַשְׂמָאל בְּשִׁפְצֵי הַדָּבָה אֵלָּא מִעַט, *וְגַם (ד) לֹא יִהְיֶה
עֵקֶם, אֵלָּא יִשְׁפֹּךְ בִּשְׁנֵי רֵגְלָיו קֶצֶת כִּנְדִּי תַלְיִי², וְהִנֵּה שְׂמָאל יִהְיֶה
מִשְׁפָּה קֶצֶת עַב אֶל הַיָּדִין שְׁבַעֲהָ וְלֹא בִדְקָתָהּ, כִּי תִמְחָקָה שְׁתֵּהֲתָה
הַדָּאִית מִיָּין כְּפֹאֲהָ³, וְהִנֵּה יִהְיֶה נִמְכָּר כְּדִי לְהַסְמִיךְ אוֹת אֵצֶל
רֹאשִׁי⁴, מִשְׁלֶשֶׁת תָּנִין עַל רֹאשָׁה, (ה) אִם כִּדְבֶךָ הִנֵּה בְּנִגְלָל, יִנְדֵּד הַיָּדִין
כְּדִי בְּכָךְ⁵, כְּמוֹ שֶׁמֶבְאֵר בְּסִימָן לֵב סִיפֵי יֵחַ לְעֵנֶן גְּרִיזֵת הַתְּרַסּוֹם, וְדִינִי
הַמִּנִּין תִּבְאֵר בְּסִימָן יִמִּין זֶה בְּמִשְׁנֵה בִרְדָּה, עֵין שֵׁם:

צורת אות דל"ת

אות דל"ת צריך (א) שיהא גפה אריך ויגלה קצרה⁽¹⁾, שאם תהא ודגלה אדקה מנגה תדקה לכ"ץ פשוטה⁽²⁾ ותפסל בשלא יקראנה המינוק ר"י (ב) וילכתלה צריך שתהא הנגל פשוטה בשפופ קצת לצד הימין⁽³⁾, (ג) ושיהא לה תג קטן בראש גפה מצד שמאל⁽⁴⁾, וצריך מאד לחזק (ד) ברבועה, שלא תהא נראית כרי"ש ותפסל על ידי קריאת המינוק⁽⁵⁾, וילכתלה אין די בזה לכד שיהא לה ווית חרה מלאחריה, אלא גם יתא לה שם (כ) עקב טוב⁽⁶⁾, כי תמונתה הוא כמו שני וויין קטורים, והעקב הוא כנגד ראש הייני האחר, והעקב שצד פניה הוא כנגד ראש הייני השני⁽⁷⁾, אם (ו) רגל הדל"ת אין בו רק כמלא יידי, כשרה, רגל בסוף אות יידי, אם קטב היא במקום דל"ת, אין תכנה לגור הרגל ולכניס הרגל⁽⁸⁾, כאשר שפסל הדוקה לצורת ה"א לא עבד סיד והיו חק תוכות; וגם למשך הגג נמי לא תכנה, דכל שלא נפסל צורת הוי חק תוכות⁽⁹⁾, רק צריך לגור הגג עד שיהא כצורת וי"ו ומשלימה, או שיעור גם הרגל מין כלו ולא ישאיר בו אפילו כמלא יידי, ואחר כך ישלימה ופמ"א⁽¹⁰⁾.

צורת אולת ה"א

אות ה"א צריה לעשות לה (ח) לבתחלה תג קטן למעלה מצד שמאל.

לשעבר המצידן

א (ב) בתיאוסף כל הענין: (3) (3) כל זה לבתחלה: (7) גם זה לבתחלה, אבל שער הדיבור הוא לעצמא: (5) קצת השופר בשם טעם בדיבורה: (6) לבתחלה: (1) הוא פשוט דרך ענין ידד בענין: (8) לבתחלה: **ב** (א) ואיש רצון שם בטעניוויטוט: (3) גם זה שם: (2) פרימקרים קרני צורה אותיות, וכן סבאר לקרא באגוד וקבדון ששאר, וקודא לסיפור שאנו עושה בו בשם בור, אף ארציליטיון אין סבאר שם לקרוא שהוא לעבוקא יעיש: (2) פרימקרים, וקבארה טעם שכתב בבתיאוסף ספרצפת מפרס הסודי מטעם הדוא רק לבתחלה, רש לקרוא דמכנה דטוב לבתחלה ישנהה סתקו וחסוב בשנה גבו למטעם פרימקרים: (1) בתיאוסף: (1) בתיאוסף, ויהיו לבתחלה, כי כן כתב בתחם ספר סתקו סתו: בית דלי עקב אין לסל¹⁸, וכן ישנהה גולה ספאליה קרני בשם (19) רק בעין דלית: וטעם פנה קבארה גולה משה לעז ולפאל, וען דרובו ענין דמטעם וסבין דעשק סליי בלמטה: (1) דרכימטה: **ג** (א) מלו בבתיאוסף: (3) טעם שכתב הפרימקרים באות טיית דאם לא טה ראש שפאלי קרני כשר והוא הרין טבא, וען לקרן כסין אות טיית וולקסן (ולעיל) סיסין זה בשנה בידה קטניקטן טו טיית: (2) דבריו הגריו מטעם הדוא רק לבתחלה, וען קבאר קלקה: (7) ולקטן דרובו ען בתיאוסף: (3) פרימקרים באות טייל בצורה האותיות: **ד** (א) בתיאוסף: (1) בית ספאלי, וען קבאר קלקה: (1) בתיאוסף: (1) ראש בהלכות ספרצפת, וען בטעניוויטוט טוב שם: (1) בתיאוסף: (1) פרימקרים: (1) בתיאוסף: (1) ראש ספאלי בהגיה בתחלה

בנות, אף למאחלת בודאי צריך לומר בנת טעמי אידך רבמא, כפי שנקבע בחז"ל.
בביתיוסף העתים טעם שכתוב בפרקא: מאי שנקבא פקטא כרעא דביסיל לנבי דלית,
ק' לכתחלה ונכחא שיתבאר בבאור ולחבר לקמן. ודע לילימים תניו כתיב בנת אסלו
ה' שחלל הפריימדים בלח' ד' פשיטה ששאר מרעב, עי' שם:

הוא מנסה להבין את המצב, ונראה לי שהוא רוצה להשתמש בו כדי להבין את המצב. הוא מנסה להבין את המצב, ונראה לי שהוא רוצה להשתמש בו כדי להבין את המצב.

צורת אות אֱלִיף: (א) תחתה נקודה העליונה בשני יידיש, (ב) ונקוד קטן עליו, (ג) ונקודה (ד) פניה עם העקש הפוך קצת כלפי מעלה, (ה) ונקודה נכד היידי רבוק אל גג הנקוד (ו) באמצע הנקודה, (ז) ונקודה סוף הנג של צד ימין (ח) לבתחלה שלם למעלה מאחוריו קצתו, (ט) ונקודה שלמטה תחתה נקודה מן ראש של הנקוד (י) כשנער עבר קלמס וחצי עבר קלמס נקרא רחב פקו היוצא מן הקלמס קשהוה פותח, *ולנקודה הסתתוהוה ונקודה (י) לבתחלה עקש קטן למטה לצד ימין, מפני שהמנוחה כמו יידי ששורו פה שלשה בגוף האליף, (יא) ונקודה עקש שמאל של נקודה עליונה, הנה הנג ששלישי היידי, כפון הנגר עקש ימין של נקודה הסתתוהוה, עד כאן לשון בית יוסף, ומשמע מרמזה ורשונה דאין צריך עקש שמאל ליידי העליון שעל האליף, אך מפרשי מגידים בסימן לב, באשליאברהם באות בט, משמע ולבתחלה צריך להיות גם עקש שמאל כמו לשאר יידיש, אם נקעו יידי האליף, העליון או הסתתוהו, בגג האליף יותר מקום רבוקו, והנהו שאין נגר הראש אלא קו קשהוה בשורה, וכן יידי השיין והעיון והפיוא והעיון או ראש השקאלי בשעין וצדי שצריך להיות בעין ויין (מספר כתיבה תמה ומשוט), אם נקעו בגוף האות יותר מקום רבוקם, פסול, רק אם לא נקעו צדן יותר בתפילין וכוונתו, מכל העקבות ולפרסיהם הראשונים כדי שיהיה נגר הראש (מפני כשי' לב כמו שכתוב) ואפן הסקנה עליה צריכה, ען בשלחן צדק סימן לב סוף סעיף יח, אם לא הנה הנקודה העליונה שלמטה רבוק אל הגג פסול, ועין לעיל בסימן לב סעיף כה:

צידת אֹת פִּי"ת

אות פ"ית צריך מאד לזכור (ב) בזבובות, שלא תטא נראית כצ"ח,
ואם נראית כצ"ח, פסולת^ה, ואם פסק (ג) אני טראץ
למינוח, ואצ"ה להיות מרובעת קטנים, בין (ד) למעלה בין למטה, ואם
למעלה עולה ולמטה מרובעת, צריך ציון כוונה^ה, (ו) ואין למשל-
(ס) וצריך למתחלה שיהא לה בראשה סוד שמאל על פניה סג קטן^ה,
ממנהו כמו מקלי^ה, וצ"ח קטן למעלה בצד ימין, נטות לצד הצ"ח
ונדאמיון בירושלמי דמנינה: מפני מה יש לב"ית שני גקצין, אחד
למעלה ואחד לאחוריו? אומרים לב"ית: מי בראש? מראה להם בעקצו
שלמעלה: ומה שמו? מראה להם בעקצו ששאחוריה לצד הצ"ח,
דצ"ח לומר: אחד שמו^ה, גם יקרה לה (ו) עקב עוב למטה, כי תמותה
כמו דל"ת חזק קרן של איני, עליון צריך ליתב לה ויני למעלה
שיהיה פדילת, ועקב טוב למטה שיהיה במקום ראשה של איני^ה, וטוב

באור הלכה

* ולקצרה הפחתה/ה שהיה לכתחלה רבני, ורצו הקצין פקקוטר הזה, בדכטה סקוטות לא בארץ בפנים וגם בשער הדין אם הדין הוא רק לכתחלה או ריצבד, וזיא אחת משלשה סבות: או רחוא פשוט רחוא לכתחלה או ריצבד: או דיש בזה פרכים המתחלפים, דיש בזה לשעמים לכתחלה ולשעמים ריצבד, בזה מה שנקטוב דרצור קאול לצלות מה וזה כדי שיהיה יוכל להספיק אות אצלו, דאשנא דאם לא יצאה בן חבליה/יון עשוה פקסס פקסס שנקבה שנקבה פשוט בכות דאצול, דאשנא דאקאות הוא סביל חבליה, בשר דריצבד, ודעו דקבא בינאם בזה, ולא רציני להאריך על פן סקטיו הדבר: או דסנה אצלי פסין פסן ותחזתי דבדך סבות שנקבה, דליין אל סנה תאום לתקל דבדך או לתחזתי ולספסי לאתריין, אם לא ישיקצו רציה בוריה: * ואין להקל בן חבליה פרימקדיון, אשנא דבדך רצנו ורסא (ובכחתי בואל כיון) שנקב וסנקל פליי בשלשה, ודליין בן קאוא אהינדוק קראא סכלתה, אשנא דיש על פלימין לתקל לחאסיד דליה סלמנה סחפלי וסחפלי וסחפלי בזה שיש משום אשנא: פסדו:

[illegible]

תורה על התקומה אז ע"ש [מתן שם ברש"י על התקומה אז] אין שם ודאית דעריך (אז) כעין נח באות עליך: * וגם לא יהיה עקם. וכדכרסב אם תהי עקם עריך עיון פות. ודכתיב תנה מה ששקט בכסדר שם: מאי שקטא שישטא כרנא דעלית לגבי קיטל ות כפולת ופחולת. וכן אם ירה השמאל שנה לרגל הימין, ודכתיב

א. ולבתחלה צריך שתהא הרקל משגיג וכי' סקור לזה בבית יוסף טרא דשבת קר, וזהו
היה אית אמת חב בזה דקטול לתנא דר' לית וקטול ריש, ובערמין י' פיא
ואס' יבן ליקא ראה. ויכול סקום לדינא טרא דאין להחמיר בדעבד מהנזק לעול בסיקין לה

סופרים

תמונת אות הא ואו זיין וזיית וזייתם

ביאורים ומוספים

משינת

צורת אות ה"א

ואין צריך לעשות לה עקב כמו בדי' וכו', ולא ירחיקה מנגה יותר מעכו הקנא. ואם נגע בגנה אפילו נגיעה דקה קחוט ששערה, פסולה וכו', אני יש להכשיר בלא מקו' וכו', ספקה תהיה להחליף דקה למעלה ודקה קצת למטה, קצין יו"ד וכו', ולא לצד שמאל, פן תדקה להי"ו וכו', וצריך להסיר הסופרים, שנקשלין בזה מאד וכו', או אפילו אם נשלטה באמצע מנך שפיר דמי' וכו', קצין בתשובות פני-עולם בסימן נד' וכו', וצין לקמן בדין ריש ששערה קצר כו' וכו'.

1) מבואר מדבריו שאפשר לעשותה כך ה'. וכן לעקם את הרגל לאחוריה, ולעשות עוקץ בקצה הימני של הגג כלפי מעלה, כבאות דלית. כתב המקדש מעט (סי' א) שאין צריך, שלא נאמר לעשות היא כדלית אלא לענין היות בימין הגג. מאידך, הלדוד אמת (סי' יג אות ה סי' ו) כתב שיש לעקם את הרגל לאחוריה [בכתב האשכנזי]. וכן משמע בספר האגור (הלכות תפילין סי' פה אות ה) שכתב שגוף האות היא יהיה כמו דלית ממש.

2) והטעם שאין להרחיק את הירך השמאלית מהגג, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ז אות א) שמבואר בגמרא שצורת היא היא כבסדרה המוקפת משלש רוחות, וכן שצורתה קרובה לצורת אות חית, ואם כן יש להקפיד שיהיה ברוח השלישית רק פתח צר, ויהיה העמוד שבה מרובה על הפרץ.

ואם הרחק יותר משיעור עובי הגג, כתב החזו"א (א"ח סי' ז) שכשרה בדיעבד. והוסיף, שלהרחיק בדיוק כשיעור הגג [בקולמוס], מותר אפילו לבתחילה.

3) אך אם יש הפסק כחוט השערה, כתב לעיל (סי' לב סי' פב) שכשרה, אכן אם בכל זאת קראה תינוק כחית, כתב המקדש מעט (סי' טז) שיש חשש פסול בדבר.

ואם ההפסק אינו ניכר לעין אלא על ידי זכוכית מגדלת, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ז אות ח) שאי אפשר להקל בדבר, שאין מתחשבים בזכוכית מגדלת אף להחמיר, וכל שכן להקל. ורק אם הראיה חלושה, והזכוכית מסייעת לראות כפי הראיה הטבעית, כתב שיש להקל.

ואופן התיקון כשנגע הרגל בראש, כתב השו"ע לעיל (סי' לב סי' ח) שיש לגרור את הרגל כולה ולכתובה מחדש בין שנכתבה בפסול. ולענין קריאת התורה במקום שנוגע ירך ההיא בנג נגיעה דקה, כתב בביה"ל לעיל (שם ד"ה רגלי) שאם תיטק קוראה כהוגן אין להוציא ספר תורה אחר.

ולענין נגיעה כזו בתפילין לאחר הכתיבה, כתב בביה"ל לעיל (שם) שיתכן שאפשר להקל ונשאר בציצ, אכן במשנים לעיל (סי' לו סי' יא) מבואר שאין להקל בזה.

4) ואף לענין לבתחילה, כתב הקטת הסופר (סי' ה סי' ב אות ה) שיש להכשיר כשאי אפשר לתקנה באופן אחר [אכן משמעות דברי המשנים שאין זה לבתחילה, שהרי כתב בתחילת דבריו שבעצם היא פסולה]. והוסיף, שנראה שאין להכשיר אלא אם כן מראים לחיטוק והוא קוראה כהוגן. אכן בביה"ל להלן (מ"ם סתומה ד"ה יטור) כתב שיתכן שאף אם תיטק אינו מוכר שהוא היא, כשרה היא מחמת דעת הראשונים שכך עיקר צורתה, וכן משמע בשו"ת דברי חיים (י"ד ח"ב סי' קכ).

אכן, אם הרגל השמאלית קרובה לרגל הימנית בחוץ החצי הפנימי של האות, כתב הגר"ש קלוגר (ספר סת"ם ה"ל ספר תורה סי' צד) שנראה שהיא פסולה, משום שבכך השתנתה צורת האות [נראה מקדש מעט אות די סי' ה וסי' לב סי' ב].

האם מותר אם כן, לדקדק בדבר, לכתוב שוב את האות, וכו'.

בשו"ת דברי חיים (שם) שצריך לשאול תינק, ואין להכשיר בלא זה, בין שנחשב הדבר כשינוי צורה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קמט) כתב שכל שאינו שינוי גדול כשר הוא.

5) אכן, אם עשאה עבה הרבה מלמטה, דהיינו שמשך הרבה את הקו התחתון לרוחב האות, כתב הרע"ת קדושים (אות ה) שאינו מעכב בדיעבד, וכן כתב השולחן מלכים (סי' י סי' קפא), והמקדש מעט (סי' יב) צידד שפסול בדיעבד.

ואף למשוך קו זה בקולמוס וחצי, דעת הגר"ז קרליץ והגר"ח קניבסקי (תמונת האותיות עמ' 5 ועמ' כו) שאין למשוך, שהרי מבואר בגמרא שאות היא נראית כאבסדרה הפתוחה מרוח רביעית, וכן מבואר בראשונים שאות היא נראית כאות חית, אשר לה חרי אין סתימה ברוח הרביעית, ולפי זה מה שכתב המשנים על פי הברור שאמר לעשותה כיו"ד, אינו ממש כמו יו"ד, אלא יש לעשותה כרגל שמאלית שבתחתיתה מותעבה קצת לצד ימין כעין יו"ד, ואף זה אינו אלא לבתחילה, כמבואר במשנים כאן.

6) ואף שבאות חיי' אין הפסק בין הגג לרגל השמאלית, כתב המקדש מעט (סי' יד) שמי' יש חשש שלא ירחיק את הרגל מהגג אלא מעט, ויקראנה התינק כאות חיי'.

7) והחזו"א (א"ח סי' ז) כתב שמנהג הסופרים כהוגן הוא, שלמעשה אין צורך לעשות את היורד של הה"א בשיעור שערשם יו"ד בכתב זה, אלא די בעשיית יו"ד קטנה מאד, והקשה על המשנים שלפי דבריו בביה"ל לעיל (סי' לב סט"ו ד"ה מלא) שצריך לעשותה כיו"ד שבכתב זה, לא יתכן שיעשה כן, שהרי גוף היורד הוא בשיעור קולמוס, וצריך להוסיף לזה ירך, ואם כן איך כתבו הפוסקים שיתכן שיהיה רוח קולמוס בין הגג ליורד, הרי טובה האות עצמה [דהיינו הירך הימנית בלא הגג] היא בשני קולמוסים, והיורד אינה פחות מקולמוס וקצת.

אכן, מה שכתב החזו"א שיתכן שדי בנקודה בירך השמאלית, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נה אות ב) שאין זה כפי המבואר בברור שאמר שצורת אות היא קרובה לצורת אות חית, ואם כן יש להקפיד שיהיה ברוח השלישית עמוד מרובה על הפרץ, כמובא לעיל בהע' 2.

8) ואם אין הרגל השמאלית כנגד הרגל הימנית כלל אלא מתחילה למטה מכנגד סוף הרגל הימנית, כתב הרע"ת קדושים (אות ה) שאולי גם בזה יש להסתפק, והמקדש מעט (סי' ח) הוכיח שהוא כשרה מהדיוק המובא בשו"ע לעיל (סי' לב סט"ו) שאם לא נשאר מהירך הימנית של הה"א אלא באות קטנה הריזה כשרה, אף על פי שהירך השמאלית מתחילה למטה ממנה [שהרי נכתבה במקומה, ואולם לשיטת המשנים לעיל (סי' לב סי' מו) הירך השמאלית היא יותר מקולמוס, ואם כן אינה מתחילה למטה ממנה]. מואידך, הקטת הסופר (סי' ז סי' ז) כתב שאם הירך השמאלית אינה כנגד הימנית, האות פסולה מפני שאין עליה צורת אות היא, וכעין זה כתב בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' ו) שרק אם נקבה הירך הימנית והירך ממשיכה מתחת לנקב, האות כשרה. מחמת שחלק ממנה הוא כנגד הירך השמאלית, ולמעשה סיים שדיינו דוקא כשתינק קוראה היא, ומשום שבוה מועיל תיקון.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ה אות ו) כתב, שאם אין חלק מהירך הימנית כנגד השמאלית כלל, פסולה היא, כדברי הקטת הסופר. אכן אם חלק מהימנית הוא כנגד השמאלית, והשמאלית אינה יורדת מתחת לשורה של שאר האותיות, אין היא פסולה. אך אם היא יורדת מתחת לשורה ונראית קצת כאות קוף, אין להכשיר אלא אם כן הרגל הימנית עשויה בהלכותה, ולמראית העין נראית האות כה"א.

האם מותר אם כן, לדקדק בדבר, לכתוב שוב את האות, וכו'.

סופרים

תמונת אות הא וזון וזית ודינחם

משנת

ביאורים ומוספים המשך

שלומה, הראש עם הירך הימני, וראה מה שכתבנו שם.

(ז) ולענין יידי קטנא שיש לעשות בתוכה 'שלום' שבפרשת פינחס (במדבר כה יב, ובמבואר בגמרא קידושין סו, ב), נחלקו הראשונים והפוסקים באופן עשייתה, האם פירוש מילת 'קטנא' הוא לעשותה קטנה או לעשותה מוקטנת. הרבנו בחיי (שם) כתב שיש לעשות את הוי"ו קצרה יותר מאורכה הרגיל, וכתב בשו"ת רעקא (מהדורק סי עה) שכן מבואר בספר עשרה מאמרות, וכן יש לבאר בשו"ת מהרי"ק (שו"ת סט, והובאו דבריו במשני' לעיל סי' לב ס"ק נב) ובמהרש"א (קידושין שם), ומשום כך כתב שאין לעשות בדברי ספר אור תורה שכתב שיש לעשות הפסק רק של איור באמצע האות ולקטעה לשני חלקים באופן שיראה החלק העליון כאות יידי, אכן הוסיף, שמכיון שמבואר בחיי הריטבא (קידושין שם) שיש לקטוע את האות לשנים, כשכתב ספר תורה לעצמו קטע את האות בחלקה התחתון באופן שגוראות למעלה כוי"ו קטנה, ובה יצא גם לפי הדעות הנ"ל, והאבי עזרי (פ"ו מהל' ס"ת ה"א ד"ה דע"כ) כתב, שהרדב"ז כתב שיקטע את האות למטה בצורה אלכסונית באיור רק בחו"ת השערה, ובמספר נאות יעקב (אביו של המהרי"ט אלנאי, סי' א) כתב, שברוב ספרי התורה שבירושלים היתה הוי"ו שלומה, ויתכן שהוא מחמת שסברו שאין חיוב לעשותה קטנה אלא הוא רק רשות לעשות כן (ובשדות רעקא (שם) מבואר שהקטעה אינה מעכבת), וכתב האבי עזרי, שלמעשה יש לעשות כאחת מדרות אלו או כהרעקא, אך אין לעשות כאור תורה, מפני שהוא דעת יחיד.

ומי שכתב תיבת שלום בלא לקטוע את הוי"ו, דעת הגרש"ז איננו ע"כ בשם הגר"א אליעזר גרודן (ביצחק יקרא סי' לב ס"ג) שכוין שיש דעה שתוכה שלום היא מהשמות שאינם נמחקים (כמובא בנקודת הכסף יידי סי' רעו על ש"ך ס"ק טז), ולדעה זו אין למחוק חלק מהרגל של הוי"ו, העצה לתקן זאת היא להאריך את כל שאר האותיות שבמילה מלבד אות זו.

[שעה"צ ס"ק ב]

וכן פסק בספר לודר אמת שאם רגל הנאי הוא כמו גזין פשוטה פסול⁽⁸⁾.

(8) שם משמע שאינה נפסלת אלא אם כן קרא התינוק את הוי"ו הארוכה כגזין פשוטה, וכן כתב בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' פא אות א).

צורת אות וי"ו

לא יתא רגלה ארץ יותר משני קלמוסים⁽⁹⁾, וראשה צריך לקו"ת עובר משני צדדיו, שלא תדמה לנאי⁽¹⁰⁾.

(1) חז"ן שרגלה ארוכה יותר מזה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' יז) שאם אורכה קצת יותר משני קלמוסים, כשרה ואין צריך להראותה לתינוק, ואם אורכה יותר מזה, צריך לשאול תינוק, ואם אורכה כשיעור הכשר גזין פשוטה, פסולה היא, אף על פי ששאר חז"ן פשוטות שבספר זה ארוכות יותר. וראה דרכי משה (אות ד ו-ז) שז"ן שאורך רגלה פחות משלשה קלמוסין כשרה היא.

(2) ואף שלאות וי"ו אין תגים, וראשה הימני אינו מרובע אלא עגול, ואילו אות זו (שהגג אינו עובר משני צדי הרגל) מרובעת עם תגים, כתב המקדש מעט (ס"ק א) שמימי אין להוכיח מזה שאינה וי"ו אלא וי"ו, כיון שצורתה היא של אות וי"ו.

ואף אם ראש האות אינו עובר לצד השמאלי אלא לצד הימני בלבד, ומפני כך אינה דומה לאות וי"ו, כתב המקדש מעט (שם) שמימי פסולה היא מפני שאינה וי"ו אלא וי"ו הפוכה.

ולענין תיקון האות כשהגג אינו עובר משני הצדדים, כתב המקדש המשך בעמוד הבא

(9) שהחמיר בוי"ו של היא שאינה מגיעה למטה.

(10) שם כתב שאם יש ספק שזו נראית כוי"ו, יש להראותה לתינוק, ובענינו כתב המקדש מעט (ס"ק ג) שיש לכסות את הרגל השמאלית ולהראות לתינוק את השאר, ואם יקראנה רל"ת הריהי כשרה, אך אם היא קצרה כוי"ו הריהי פסולה, והוסיף, שאם אורכו הוא כג וי"ו או זי"ן ותינוק קוראה כהיא מחמת הירך השמאלית ואינו מתייחס לקיצור גגה, מבואר באור ישראל שפסולה, וכן צידד בגדולי הקדש (כלל טו אות יב), משום שעל ידי קיצור הגג נשתנתה צורת האות. ואורך ג' ההיא לכתחילה, כתב המקדש מעט (שם) שיהיה כאורך הג' של אות בי"ת (בשני שלשה קלמוסים).

צורת אות נא"ו

ראשה קצרה⁽¹⁾ וכו', ולא יעשה ארץ יותר מדי, פן תדמה לתינוק לגזין פשוטה⁽²⁾ וכו', טוב שתהיה ראשה עגולה לצד גמיון⁽³⁾ וכו', יקראנה גזין ותפסלו⁽⁴⁾, ופניה יתה וקנה ולא באלכסון⁽⁵⁾ וכו', אם אין בו רק פמלא יידי, פסול⁽⁶⁾, ואם מעט יותר, צריך להראות לתינוק.

(1) ואם אין לה ראש כלל אלא שגוף הוי"ו מתרחב כלפי מעלה, כתבו הדעת קדושים (אות ו) והמקדש מעט (ס"ק ג) שהאות פסולה.

(2) משמע שאפשר להאריכה קצת יותר משני קלמוסים, והוא שלא כמו שכתב להלן (אות זי"ן) לגבי אות וי"ן שלא תהיה רגלה ארוכה יותר משני קלמוסים (ומשום שזו תמונתה כתמונת גזין פשוטה), וכן מבואר באלפא ביתא החמישי שאין חשש בהארכת רגל הוי"ו, שהרי כתב שכשיש אות וי"ו לפני אות היא יש להאריך קצת את הוי"ו (וראה מג"א תחילת סי' לז).

(3) מבואר שאם הראש מרובע הריהי כשרה, וכן מבואר בדעת קדושים (אות ו) שאינו בגדר שינוי צורה, וכתב המקדש מעט (ס"ק א) שאין צריך אפילו להראותה לתינוק.

ואם הראש מרובע ויוצא ממנו קצת עקב בולט (כעין עוקץ) לצד ימין, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ה אות ג) שמועילה שאלת תינוק להכשיר.

(4) ואף שאינה נראית כוי"ו ואין צריך אף לשאול תינוק אם נראית כוי"ו, כתב השי"ר בנסת הגדולה (ארח סי' לב הגהות ב"י אות י) שמכיון שלמעשה קרא אותה התינוק כך, יש להחמיר לפסולה, והביאו הביה"ל לעיל (סי' לב ס"ט ד"ה כשר וס"ט ד"ה כגון), והגדולי הקדש (סי' לב ס"ק יג) כתב שרק בענינו פוסלת קריאת התינוק אף על פי שאם לא היו מראים לו היתה כשרה, משום שיש ריעותא בצורת האות וקריאתו רק מגלה שיש בריעותא ממש, אך כשאין ריעותא באות, אין קריאת התינוק יכולה לפסול (וראה לדוד אמת סי' טו ושו"ת שבט הלוי ח"י סי' רעו אות ב).

(5) וכן לענין אות יידי, כתב להלן (אות יידי) שיעשה את ראשה ופניה שרים, ולא כלפי מעלה.

ובטעם הרב, כתבו החוקק תפילין (אות ו) והבד"ח שאמר (שם) שאם יעשה את פני האות באלכסון, ייראה הדבר ככתב משיטא, אכן, אם עבר ועשה כן, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ה ד"ה והנה לולא) שמסתבר שהאות כשרה, שאף שכתב משיטא אינו נחשב ככתב, מימי כשהכתב אינו עגול ודומה לכתב רשיי אלא הוא מרובע ודומה לכתב אשורית, ורק שגג מזה למעלה במקום להיות בשוה, אין הוא פסול, ורק שלכתחילה אין לעשותו כך מפני שהוא דומה קצת לכתב משיטא, אך אם כבר עשאו ואינו יכול לתקנו, כגון בתפילין ומזוזות או בשם קודש בספר תורה, הריחו כשר.

(6) ושיעור זה, כתב לעיל (סי' לב ס"ק מד) שהוא כאורך אות יידי

יום כי ט"ז אלול תשע"ה

מִשְׁנֵת תְּמוּנַת אוֹת הָא אֶל וְזֶן וְחֵית וְדִינִיָּהם סוֹפְרִים סב

צורת אות וז"ן

אות וז"ן (א) צריך לזהר שלא תהיה נגלה אצלה, שלא יתפסה לגזין פשוטה ותפסל עלידי קריאת המיניק, עליזן (ב) לא יחא נגלה ארץ יוסר משני קלמוסיו, וראשה צריך להיות עובר משני צדדיו, (ג) שלא תהיה לראיה, ויהיה תחת קרבה, ושלישה תגין על ראשה, ונגלה תהיה (ד) פשוט מתחת, לא עבודה, (ה) ויש לעושים קור המחתון דק בצינאה, וחולף ומתעבה עד חציה, ומתעבה חזר ומתמעט עד שתהיה חפה למטה, ואם נתקצה הקנל מזין, דינו כמו שכתבנו באות וא"ו (סלעיל בסימן לב סעיף טו בהגיה; ואף שהפריימגדים מצדד להקל בזה דדי אם נשאר מהקנל כסלל אות וז"ד, הדרך החיים בהלכות קריאת התורה והשעריאפרים סתמו בהשלשן צדד, וכלי שכן אם הראו למיניק ולא קראו לזין, כדאי אין להקל בזה, ומובח משה שכתב בבית יוסף בקלף בית השני באות וא"ו, ענין שם; ונראה דאפילו תקון לא מהני בזה בתפלין ומזוזות משום שלא כסדרן, ענין בסימן לב סעיף כה):

צורת אות ח"ת

אות ח"ת תהיה שתי רגליה (ב) בתמונת שני וזי"ן, והזין שבעד זי"ן (ג) נכון לעשות קרן ראשו עגל בעד זי"ן, ויהיה הוויינין רחוקים זה מזה (ג) לכל היותר כעבי קלמוס, ויהיו סחברים בחטוטרת הוויינין (הוא כמין בגבול), ומקל (ד) (הוא כמין סג גדול) יצאה לה (ה) בראש קנל השמאל, ולא באמצע, וצריך לזהר (ו) שלא יארץ בגג החיית; ואם הארץ פסול, ואין לו חסון בתפלין ומזוזות משום שלא כסדרן, בזה דברים אמורים, שעשה שני וזי"ן (ז) וגג רחב, דקה לא הוי כמין חטוטרת (ח) שהוא כשפע, אבל אם עשה החיית כדעת רש"י (דקינו חיית פשוטה בלא חטוטרת שעל גגה), אפילו אם הארץ רכה, כשר בדיעבד אף על פי שאינה מוכעת, אם עשה החיית (ט) בתמונת שני וזי"ן או כדלית וא"ו או כדלית וזי"ן וחטוטרת על גבם, כשר בדיעבד, שהרי לא נשתנה לצורת אות אחר עלידי זה; ומקל מקום אם אפשר למקן לגד יתרון האות והחטוטרת יאשר במקומו, כגון בחיית שתמונתה תהיה כדלית וזי"ן (י) והחטוטרת שלו נעשית באמצע דר' ולא בסופה, יאר מן דר' מקצתו עד שמעשה כמו זי"ן; אבל אם עומד בסופה, וחלק האות כשיגדו מן הדלית, ולא יהיה לו חסון אחר כך בתפלין ומזוזות שמעבב בהן שלא כסדרן, עליזן (יא) יש להקשיר בלא תקון, אבל בספרותיה (יב) אם נמצא חיית שתמונתה תהיה כדלית וזי"ן או שני וזי"ן, אף שאין להוציא אותה משום זה, מכל מקום בחל בכל פני צריך למקן האות עד שיעמידו על תמונתה הראויה, וצריך לתהויר הסופרים על זה, כי תמונת החיית שכתבנו למעלה יש לו עקר במלמוד ועמוד עליו גדולי הראשונים וז"ל, ודע עוד, ודיעבד אם עשה להחיית (יג) מקל לכד או חטוטרת לכד, כשר, ומגזון ודי עקיבא אינר מסיק בחדושי דאפילו נחסר להחיית החטוטרת וגם המקל, שהיה חיית פשוטה בחייתין שלנו, כשר בדיעבד; רק אם אפשר למקן מקל לעשות לה מקל יצאה, דקור כלבתחלה, אם נפסק ובה החיית ולא נשאר בו רק כסלל ידיר, די בזה, בין ודף הימני או השמאלי¹⁰ ופריימגדים בפתיחה במה שכתב "נראה לי שהוא הדין לשאר אותיות וכו'"; ומה דנקט הפריימגדים שם "ינהי הימני", משום אחרוני דבור שם נקט, וענין בסוף אות ט"ז מה שכתבנו שם, אם החטוטרת

שער החייון

סימן לו: (כ) כי רב הפוסקים סוברים כדלית (א) לא כתב אלא וטוב וכו', ויחזר נראה דאפילו לרבנו תם הוא רק לבתחלה, אחר כך כצאני בשם ספר פסד יצאק שם הוא כתב להקל: (ג) כן משמע בביתיוסף, ולא הקשה שלשון הסוד, כמו שכתב בספריימגדים בהלכות ספרותיה אות ט"ז: (ד) סגןאברהם ואלה רבה: (ה) פריימגדים בצורת האותיות שלו: (ו) סגןאברהם בסימן לב סי' לו: (ז) (ב) ביתיוסף: (ב) פשוט נקטד מעגלת הרייש וצריך מזה, וכן פסק בספר לרוד אמת שאם קנל הנא"ו הוא כמו וזי"ן פשוטה פסל¹⁸: (ג) בסימן לב סעיף טו עיי' (ד) טור בסימן זה: (ה) פריימגדים בצורת הנא"ו: (ו) (ב) ביתיוסף: (ג) סדריימגדים וכן צריך לומר שם, וכן איתא בדרכימשה ארץ: (א) פשוט, ומה שכתב בביתיוסף בשם ברוך שאמר "אפילו לענין שלא ישה לצד אחר יותר מלצד חברו, וגם בזה אם משה תרבה עד שפנה כדי פסול, ודע עוד דמה שכתב בביתיוסף על הקרבה מפני הסוד הנו לענין הרבוע מכל וזוה"ק, אבל לענין שלא יהיה הראש עגל יש לזה מקור מן המלמוד, לפי פירוש בביתיוסף שהביא בשם הראש בסימן זה בסוף דיה ואדוני אבי זיל וכו' עיי' וענין לקטן בסוף אות ט"ח: (ד) לבוש: (ה) שם: ח (ב) ביתיוסף: (ג) ענין בביתיוסף ופשוט: (ג) ברוך שאמר קאלרביית האחרון: (ד) בית: (ה) חדושי ר' עקיבא אינר: (ו) סגןאברהם בסימן לו סעיף קטן ג: (ז) סגןאברהם שם: (ח) דראפרים, ובאלה רבה אות ח"ת מוכח וחסוטרת אינה צריכה להיות כשפע כלפיך רק קצת שפוט וגבחות כגון הבתים שבאריך ישראלי, ויש להקל בזה: (ט) נדע ביהודה בסימן ער ושעריאפרים בשער ה ולרוד אמת, ודלא בחפריימגדים באשליאברהם ששפסק בזה, וענין בלבושיישר וכו' וכו' החיים: (י) סגןאברהם ואלוהי אפיקן על הפריימגדים: (יא) סגןאברהם בסעיף קטן ג: (ב) כן מוכח מודע ביהודה תנ"ל עיי' ואף שראיתי לקצת שפתימירין בזה, מכל מקום יש למקן על זה בשעת הדחק אחר השעריאפרים ולרוד אמת הביאנו להקלה: (יג) נדע ביהודה ושעריאפרים היל: (יד) פריימגדים באשליאברהם:

ובאחרונה יתבר (ב) לבתחלה שפתיקה קרבעת קדלית ולא עגלה כדלית, ואין צריך לעשות לה עקב כמו בדי, רק (ג) שפתיקה אות חדה, והנחת שבתוכה לא תהיה סמוכה לגגה, אלא יחא ביניהם חלק כל כך כבדי (ד) שאדם בינוני יכירנו היטב מעל ספרותיה שעל גב הביקת כשקורא בו; ולא יחזיקת מנהג יותר מעבי הנהג, ואם נגע בגגה אפילו נגיעה דקה בחוט השדרה, פסולה¹⁹ אף על פי שהמינוק יודע שהוא ח"א, ודלעיל בסימן לב סעיף יח וכה, ענין שם: ולא תהיה הנקדה נגד אמצע הגג, אלא נגד סופה בעד שטאל, ואם עשה באמצע פסולה וצריך לתקנה, דקינו לנדה ולתעמידה בסופה, ואם כתב הסבות שאחר זה ואין יכול לתקן משום שלא כסדרן, (ה) יגדו הגג שיהא שונה לנגל, ובמקום שגם תקון זה אינו יכול לעשות, כגון שח"א באמצע התבה ואם יגדו הגג יהיה פשטי סבות, אפי' יש להקשיר (ו) בלא תקון²⁰ ופי' יש תרבה מהראשונים שסוברים שתמונת ח"א כף, ענין בחושי הרשבי"א על שבת קג ובחיושי הרשבי"א שם, וברשבי"א הנדקס סתדש על מנחות דף כט, ובר"ן בפרק הפוגה, ובחיושי מאיר, ובחיושי ב"ר הנדקס סתדש על שבת פרק הפוגה, שם מוכח להקדא מדעקם שתמונת ח"א כף, ומה נבאר איכות הנקדה: הנקדה תהיה לבתחלה דקה למעלה ורבה קצת למטה, ענין ידיר, ותהיה לבתחלה עקמה קצת למטה, ולצד זי"ן ולא לצד שמאל, מן תרבה לסרי²¹, וארץ הנקדה לא יפחת גס"כ מארץ ידיר עם עקן המחתון שלה, ולעמקא הוא אפילו בדיעבד, ודלעיל בסימן לב סעיף טו בהגיה, ענין שם במשנה ברוכה, וצריך לתהויר הסופרים, שנקשלין בזה מאד, ונראה לי דעל כל פנים תקון מהני בזה אפילו בתפלין ומזוזות אם התינוק קורא לה"א, ואין בזה משום שלא כסדרן, וימא דמה שהקל הפריימגדים למקן ד"ף פשוטה אם עשה סרבה, להוסיף דיו עליו, ענין שם, הפריימגדים בסימן לב סעיף קטן ג סתפק אם צריך להיות הנקדה בסופה שיה דקא לרוד ימין, או אפילו אם נשלמת באמצע הדרך שפיר דסי²², רק שיהיה כה שפונה דקנו כסלל ידיר וכו'ל, וענין בתשובות בנדר עולם בסימן נד, ודל כל פנים נראה דיש להקל עלידי קריאת התינוק, וענין לקטן בדין ר"ש שעשהו קצר כדיר²³:

צורת אות נא"ו

אות נא"ו צריך להיות (א) ראשה קצרה²⁴ לא יותר מעבי קלמוס, כדי שלא תהיה לרייש, ונגלה ארץ כעבי שני קלמוסים, כדי שלא תהיה לרייש, ולא יצאנה (ב) ארץ יוסר סדי, מן תהיה למיניק לגזין פשוטה, ומשום זה גס"כ טוב שתהיה ראשה עגלה לצד זי"ן, שלא תהיה לזי"ן; ואף על פי שראש הזין עובר משני צדדיו, מכל מקום יש לחש שטא מינוק דלא תהיה ולא טפש וקראנה וזי"ן ותפסלה, ופניה יהיה שנה ולא באלקסו²⁵, ונגלה תהיה פשוט מתחת בשנה, לא שבור באמצע, גם טוב שעבקה תתמעט וחולף קצת מעט עד שתהיה חפה למטה, אם קנל הנא"ו (ג) קצר, אם אין בו רק כסלל ידיר, פסולה²⁶, ואם קצת יותר, צריך להראות (ד) למינוק²⁷; והוא הדין אם ראש הנא"ו רחב ונדקא קצת לרייש, אם כתב דלית במקום נא"ו, צריך לגדו כל הגג, (ה) ואפשר דקצי נפי לגדו כל הגג, דדוקא לדלית שכתבנו במקום רייש שצריך למחק בלו, ובנ"ל בסימן לב סעיף יח:

אם על-ידי הקנין מתבשרת או לא ראין לכתוב ראה מפרש-קנים
שכתב הדרייטבר פשר אם לא היה כזו, דאפשר שלא היה עובר משני
עדריו כיוון אכל לא עגלה⁴⁴, וצריך עיון להרא"ם, וגם אולי אין הלכה
כהרא"ם בזה. ראין במסעם לו במשנה ברורה סעיף קטן טו בזה:

צורת אֵלֶּת יִי יִי

אות יו"ד ששור נוקח (א) מלא קלמס אחד ולא יותר, שלא תרסס לרי"ש, וכתב אותה ישרה, והנה שמהיה ראשה ופניה שרים ולא פניה כלפי מעלה, גם מהיה למעלה (ג) עגולה לצד ימין למטהלה. (ד) חשקה לה רגל מעד ימין) וצמח קרגל לצד שמאלה. והנה תרגל קצר ולא ארך, שלא תרסס לאר"י ותפסל על"ידי קריאת המינוקא. * גם צריך להיות לידיי סג קטן מלמעלה על פניה, ובגדה עקץ קטן יורד מלמטה, והעקץ יהיה קצר מן הסג. גם יהיה קצר יותר מרגלה שסעז ימין). מן תרסס לחיות, ראם תאריך העקץ עד ששונה למטה לרגל ימין ותראית בחיות קטנה, פסולה, ולא טובה גרירת העקץ עד שיהיה קצר כהלכתו דמי לה חק תוכות, אלא * יגור כל העקץ ותחור וכתבנו כהלכתו, ולא סתם קריאת המינוק בזה [כן היא בספר משנתיאברהם בשם בית יהודה ולחור אסת ומעשההרס וקנאתהסופרים סימן כ]: והכשריתורה מיר ולא בתפליק ומחזות, דמי שלא כסדרה. * יש מי שכתב, חלדעת דיי אכסנדרני והחובא כביי דית דחיל תריאס נמצא בהגהים וכו' דקומא לו מות, צריך לגיד * גם רגל ימין) ואחר"כ נתקן ג"י שם] [תשובת חכמי כסי' עד והובא בס' ליידי כסי' רעד סי' ין. ועין בבאור הלכה שבארנו דיש להחמיר בדעה זו. וספרייתורה שנקמצו קה יידיין בצורת לגיד קטנה, פסולה, וצריך לגיד כל קאות לחסור ולכתב יורד מתוש, וכלאו הכי בזה חק תוכות, וכידיון על שם צורה לסלק כל הוריעה, אך אם האיר נראה ממש פלסיד

שער הצידן

ט (ה) בתיאור: (2) מוקד מבת יוסף וכן איהא באגור בתיאור: (2) צן
בתיאור: (2) מוקד מבת יוסף וכן איהא באגור בתיאור: (2) צן
בתיאור: (2) מוקד מבת יוסף וכן איהא באגור בתיאור: (2) צן

ב' שבט: את עצם הסברה הזו נרדף לשיטתו אין מוציל זה כי אם כלא נקר הסתקרה נקר הסתקרה, אין מוציל חקק משום דקדא כקד' ויזי, ולא אפרין דקדאסוקת קדא אין סוקת סית קלי, משום דאין דבוק סד אסד לדקד: או אשקר דקדא שמתחין שלא יקרא קלי שם יזי, וכדיל דקדא האל"ה, וקדא קדא:

[illegible][illegible]

ישלח סה"מ לא הנה דבוק להסתייג אך לא הנה נזר להדיא מהספקה, מתר לתקנה אפילו מתפלגין ומחזות ואין בזה משום שלא הסדרן (ולמד מ"ל"ב סכ"ה ע"ש), אבל אם הנה נזר להדיא, נחבטל מפני שם האוחז¹⁰. *ואם נזר רק מצד אחד החטואות מהסתייג, אפשר דיש לתקל לתפס אפילו נזר להדיא, ועין בבאר חלכה:

צורת אֹת טי"ת

אזת ט"ת הראש המזמי תהיה (א) כסוף קצט לתוכה, *ולא יתה
כסוף הרבה, והראש השקאלי תהיה כז"ל, ושלשה תגין
על ראשה. אבל הראש המזמי יתה עגל כז"ל. (ב) ונח למטה מצד המזמי
(ג) תהיה עגלה, כי תמננה כמו כ"ף וזו"ל. וכל זה אינו מעב
(ד) בדעבד) נלבד בענין הרבה דצור עיון לדינא. ועין בבאור
הלכה. ולי נראה דאם לא היה כסוף כלל לתוכה צריך להראות למנוק,
ובכל פני צדד למננה אחרת, ולא סמרי בזה שלא פסדון דכלאו הכי
תמננה עליה. ואם לא היה כסוף כלל לתוכה והתמנוק לא קראת לאות,
צדד עיון אם יש לה תמנה בתפלין משום שלא כסדרן. ועין בסימן לב
בסעיף בה לענין חי דקטטטרת, ואפשר דהוא הדיו בזה. ואין ספק
בט"ת כלי כפיסה ולא מקרי בזה נשפית צורתה, וצדד עיון. וזה
(ה) שלא יזעו הראשים זה בזה. ובדעבד אם יש להם תמנה עלידי
גריה, עין לקמן בסוף אות שייך מה שכתבנו שם. אם הראש השקאלי
לא היה תמננה כז"ל, שראשה תהיה עגלה אף שהיתה תגין עליה,
צדד עיון בדעבד. לפי מה שהביא הבית"יوسف לקמן בשם הגהות
סימני בשם הרא"ם, דמה שאמר בבקרא דשעטניו גיין צריכה ג'
ויזינו הנו לא כהנין אלא שלא יעשה ראשיהם עגל אלא כשור, וזה
לכל ראש ג' פנים, ולענכוב הוא מדמוכות בבית"יوسف בסוף סימן לה.

באור הלכה

* ראם. דע דעספס איז נק לפי מה שבררנו בסיון לב קטין כה בבאר הלבק
למלכה בדרת המאן ר' עקיבא איזר דעסין מועיל בכות שאינו מראה
כשתי אוחיות אפילו במקר הספירה נולדוהם הספיקגרים אין תמן מועיל בנה
במסליל ומזרחות. גון בידוי האליף שאינו נוגע להאליף. אף דמיויד כגון עצמו
שם אית אחר עליו. סכל סקס ביון דתר קאות (הנה) אין שם אחר עליו. מועיל מה
גבירן להידיד ולא תראה עליו שם יידי אלא שם אליף עליו. וכמו שזכר שם הספיק
למלא. ובררנו שם גבירן דאם המספיקות למעלה בראשו אינם נוגעים לו לה
כאיל את קאות שזכרנו לעילי המספיקות עליו שם חיות עדין. עילין אפטר דגם
דחשטותות למעלה איז נוסט באמצען שם חשטותות עליו ומאיל על

"לא יתנה כספך תרבה, ומה נקרא כסף? תרבה? משמע מקורו שאמר באלוהי
 מה זה שכתב הכותב-החכם העצום דבקה יתקנה לגמרי לפי-א, והואק לשון זה
 הווי' מוכח שאינו פ"א, שישמע הוא דאם תאזת במקצתו נקמה לאזת אחר אין זה
 הכוונה, עין ע"ס ומגשרה-ל'קם בשם מהר"ב ל"ח פסוק א. ותרבה חולקין על סברה וזה
 דאם נקמה הנקמה באיזה עד בפנים פסולה, ואם יבין אחרתה, אם לא יבספנה מל-כך
 אסור, והוא הווי' אם נוצק, דעל בל-פנים דמי בכתב לפי-א, וכן נראה לי מה ששם
 דמקורו שאמר לא הו' שווקין בלוקר זה, ואל תבט סתם "כסף תרבה" זה דאם
 תרבה למכחלה, משמע דארכיבך מות. ובספר לודא אמת ראיתי שכתב וזה לשונו:
 בפנים פסול, והנה אם נאמר דהגדיו מפרש "כסף תרבה" כהמקור שאמר הווי', דבר
 אם נקרא כהמקור הווי' אין לשכוחו שאמר והאגור, ערוך עיון לפי מה שכתב בספר
 ובספרה כהמקור הווי' כנהן הכהמקור שלא יקשה מתיידי פאזין וכו', וקרא על פנים
 חולקין עין זה בשם רבנו חם וזה לשונו: וכן מתיידי פאזין, שאף-על-פי שאין דומין
 ואזק על עד שאלה תראה פ"א, אין שום ראיה לכאן, דכנהן הכהמקור לא שמישנו
 ותרבה לא השמישנו הכהמקור וכו', ואם יבין ענין זה לאשורו ערוך דאם נקמה שאלה
 פסוקה כל לשון הכהמקור וכו' זה השמיט, משמע מה דלא כהמקור, לא וכן מתיידי
 תרבה הווי' כהמקור, ודעת הכהמקור וההמקור והמקור כהמקור פסול אף בדיבור,
 ואם יבין לפי שרשנו הווי' כהמקור תרבה וכו' אף בלא גישה לקשה, ואם כהמקור, וכו'.
 בלא גישה, אבל כהמקור תראה לא דרדית לשון פסוקה ראשון, והנה כהמקור וכו'
 כהמקור הווי' עד שכתבנו מאותה אלה וקשה, דא לאו קרי כהמקור כהמקור חסר
 כהמקור כהמקור הווי', אף כהמקור וכו' פסול, ודעת לודא אמת הווי' דאין לא
 וקשה עתה כנהן, ואם לאו אם תראות למקור תראה שית, הלא אין מקור ענין
 לודא באותו פסוק, מה שאין מן הכהמקור וכו' כהמקור כהמקור הווי' כהמקור

[illegible]

סופרים

תמונת אות הא וואו וזון וזית ודיקום

משנת

ביאורים ומוספים המשך

כתב הלשכת הסופר (סי' ה ס"ק יב) בשם ספר החיים וספר נטעיה של שמחה לגבי חיות זו עם בליטות משני צידיה, שהיא פסולה מפני שאין לה צורת חיות כלל, אך סיים שאין להוציא בשל כך ספר תורה אחר, ובשויות סתים (הלי' תפילין סי' מה) כתב שיש להוציא ספר תורה אחר, והוסיף המקדש מעט (שם), שהעצה להקין אות זו היא לעבות את הרגל השמאלית כדי שלא תיראה הבליטה, אלא שבתפילין ומוזות יחבן שאי אפשר לעשות כן, מחמת שהתיקון הוא שלא בסדר, ובשויות מנחת יצחק (שם) כתב שבשרות הדדים נקט שעיבוי האות אינו מועיל אלא יש למחוק את הרגל, ולפסוק בתפילין ומוזות אין לאות זו תקנה, ושתי אותיות וזין הסמוכות זו לזו שתגיהן נוגעים זה בזה באופן שנראות ממש כחיות, שהתנים כחטוטרת של הרגלים, כתב הדעת קרושים (סי' לב ס"ד) שהאותיות פסולות, וראה מקדש מעט (שם ס"ק צ) וגדולי הקדש (שם ס"ק כח).

וכן אם נגע תג של אות וזין בתג של אות חיות שלפניה [בגון במלת בחוק שבתפילין] באופן שנראים ממש כחיות, שהתנים כחטוטרת של הרגלים, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ב) שאם ניכר שהזין השמאלי שבחיות שייך יותר לזין הימני מחמת שסמוכים יותר זה לזה וגם הדיבור של התנים חלש יותר, וכן מחמת שהפינה הימנית העליונה של החיות צריכה להיות עגולה, והדיבור מעשה לאחר הכתיבה, יש להכשיר על פי דברי המקדש מעט הנ"ל, אכן כיון שסוף סוף אינו בשל לבתחילה, רשאי הקונה להחזירו לסופר, ובשויות מהרשים (ח"ג סי' ריב) כתב, שיש להתיר להפריד תג של אות וזין המוגע באות חיות שלפניה, מפני שניכר הדבר שהאות הימנית היא חיות, שהרי אין לה תנים כפי שיש בזין שבצידה, והביאו השו"ת מנחת יצחק שם.

2) ושיעור קירבתן זה לזה, כתב הבי"ש בשם האלפא ביתא הראשון העשני (אות ח) שאין לקרוב כל כך ויש להרחיקו כעבור קולמוס כדי שתהיה האות מרחבבת, וכן כתב הקסת הסופר (סי' ה ס"ב אות ח) למעשה, וממה שכתב לחלן לענין חיות העשויה כדלית וזין שאין צריך להוציא ספר תורה אחר, ואילו כאן סתם שכתב רחב האות פסולה, משמע שכאן צריך להוציא ספר תורה אחר, ושלא כדברי הלשכת הסופר (סי' ה ס"ק יא) שכתב שאין צריך.

3) וענין הקיום של החטוטרת, כתב בשו"ת מהרי"ק (החדשים סי' לב) שאין לעשותם רקים כשטר או קרדי עכבש אלא יש לעבותם כפי עובי שאר האותיות, והביאו השו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' ז אות ב בצד הגליון).

והשו"ע הרב (אות ח) כתב, שעל פי קבלה יש לעשות את הקו הימני עב ואת השמאלי דק, והביאו המקדש מעט (סי' ה).

4) משמע מדבריו שלא כדברי השו"ע הרב (אות ח) והקסת הסופר (סי' ה ס"ב אות ח) שכתבו שיעשה תג יקטן' בראש השמאלי.

5) ואף שהמנהג המקובל לכתוב תג זה בקצה הראש השמאלי, יש אומרים שמקום כתיבתו הוא כנגד מקום הרגל השמאלי באופן שנראה בהמשך הרגל כזה , במבואר בדברי הרי"א אסכנדרני המובא בב"י כאן (ד"ה ח"ל הרי"א), וכן מבואר בתוס' (מנחות כט, ב) בבואר דברי רש"י, וכן כתב בלשכת הסופר (סי' ה ס"ק י) שיש לעשותו כך [וראה תיקון תפילין אות ח].

6) ואם עשה חיות עם גג ישר אך עובי אמצע תג צר יותר מבעדדים ויש כעין חור בתחתית תג עד שנראה כחטוטרת מבפנים, כתב בשו"ת חתם סופר (ויד סי' רצא) שכשר הוא, וכן כתב בשו"ת צמח צדק (ויד סי' רז), אכן סיים (שם אות ו) שאף שהוא מודאי כשר, מימי יש לתקנו ולמלאו דיו במקום החור.

המשך בסוף המשנת סופרים

מעט (שם) שבספר תורה די בכך שיאריך את הראש [אך בתפילין ומוזות אי אפשר לעשות כן, משום שהוא שלא בסדר].

ואם הרגל אינה יוצאת מאמצע תג אלא מעידו אלא שמשכו אותה מתחת תג לרחבו עד אמצעיה ומשם הוריד אותה כרגל, כתב בשו"ת חתם סופר (ויד סי' רסט) שהאות פסולה, שאף שאין לה צורת אות אחרת, מימי מודאי יש לה תמונה אחרת משל אות וזין [וראה מקדש מעט (סי' ג), וראה לחלן (אות וזין פשוטה) מה שכתבנו לענין וזין פשוטה שנכתבה בצורה זו].

ואות וזין שיוצא בצידה הימני קר דק מקצה תג עד קצה הרגל למטה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' יב אות ח) שאם הוא קר דק מאד שניכר שבאמת הוא וזין ולא וזין, וגם יש תנן על ראשה, יש להכשיר.

צורת אות ח"ה

התנה שתי רגליים בתמונת שני זיגזגים (וכו'), ויהיו הזיגזגים רחוקים זה מזה לכל היותר כעלי קלמוס, ויהיו מחברים בתחתית (תרו"ט) וכו', הוא כמין תג גדול, יעשה לה בראש רגל השמאלי וכו', והינה ח"ה פשוטה בלא חטוטרת שעל גבה וכו', על-כן יש להכשיר בלא תקון וכו', אם אפשר לתקן בקל לעשות לה מקל עקשה וכו', בין כך סיפני או ששמאלית.

1) ואם עשה את הצד הימני בצורת וזין, כתב המקדש מעט (סי' ח) שיתקן את הדבר על ידי תוספת דיו בצד הימני של תג להפכו לזין, וכשאינו יכול לעשות כן, יגורר מעט במקום העגול (בצד האות כלפי פנים), כדי שיראה תג כנומשך בצד הימני.

ואלו הנהגות לעשות את הרגל הימנית כתמונת וזין במקום וזין, כתבו השו"ע הרב (אות ח) והקסת הסופר (סי' ה ס"ב אות ח) שעל פי האריז ז"ל יש לעשות כן בתפילין אך לא בספר תורה ומוזות, והקול יעקב (סי' ח) כתב שאף שמבואר כן במנחת שמורים ומשנת חסידים, אך בספרי תלמידי האריז ז"ל שהביאו את צורת האותיות כשמו לא מובא שיש לעשות צורת וזין באות חיות, והדעת קרושים (אות ח) כתב שאף המנחת שמורים והמנחת חסידים לא התכוונו שיעשה ממש כו"ו, אלא שיעשה את הפינה הימנית העליונה של הזין הימני עגולה, כפי שהוא באות וזין, וכעין זה כתב בשו"ת בית שלמה (ויד ח"ב סי' קנח) בשם גדול אחר, שכונת המנחת שמורים היא שהראש הכולל לצד ימין לא יהיה ארוך כמו הראש הכולל לצד שמאל, אלא שכתב שבלשון המנחת שמורים לא משמע כפירוש זה.

ולעשות בצד ימין את הנראית הן כו"ו והן כו"ז [על ידי חית הכוללת קצת לאחרית האות] כדי לצאת ידי חובה לכל הדעות, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' יא) שאין צורך בכך, כיון שבפשוטו דברי הגמרא מבואר שיש לעשות וזין, וכן כתבו הראשונים והאחרונים [ראה גמרא (שבת קר, ב) ומרדכי (מנחות סי' תתקנ), ובשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' ז אות ב) שיש לעשותה כו"ז, וכן לשון המשנים בהמשך דבריו שלתמונה זו יש עיקר בתלמוד, ועמדו עליו גדולי הראשונים], ואם כן אין צורך להתחכם לצאת לפי דעה שהיא כנגד הדבר הפשוט, אלא שמי שמסורת אבותיו היא לעשות וזין בצד ימין, אל ישנה ממנהגו כיון שגדול כח המנהג.

ואם בתחתית הזין השמאלית יש בליטה והאות חמה לתיי, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' ז) שאף אם מוכח מהחטוטרת שאות זו היא חיות, צ"ע אם להכשירה, והאיל ויש שינוי גדול באות, וכן הוכיח בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ד אות ג-ה) מהמקדש מעט (סי' ג) שאות זו פסולה, שהרי כתב לגבי חיות שיש בתחתיתה בליטה בשני צידיה כלפי חוץ, שאף אם תינק קורא אותה חיות הרידה פסולה, מפני שאינו קורא כך אלא משום החטוטרת, ואין החטוטרת מציגה על האות כיון שאינה מעבבת, ואם היה גג האות ישר מודאי היתה נראית באות ח"ה, וכן

סופרים

תמונת אות טית ויוד ודינקהם ביאורים ומוספים

משנת

נתפסל מפני שם האות⁽¹⁾.

(10) ולענין אות חית שנפסקה יריכה השמאלית מהגג בהפסק דק, כתב בהקדמה לעיל (קצור כללי שלא בסדרן סוף דיה תפלין) בשם הפמ"ג (פתיחה לסי' לב א"א דיה וכן אם) שהיא פסולה, ואף אם תיבוק קוראה חית, מפני שאנו רואים שהיא אות חית, וכתב המקדש מעט (סי' א) שהדין בן אף שיש לה חטוטרת.

צורת אות טית

כי תמונתה כמו כ"ף וי"ן⁽¹⁾. וכל זה אינו מצב בדפוס⁽²⁾ וכו', ע"כ לקמן בסוף אות טית מה שכתבנו שם⁽³⁾ וכו', דאפשר שלא היה עובר משני צדדין כיוון אכל לא צנלה⁽⁴⁾.

(1) והשיעור שיש להאריך את הגג כדי שחיראה ככ"ף, כתב המקדש מעט (סי' א) שהיה קצת יותר רחב מגג האות וי"ן, אכן באלפא ביתא החמישי מבואר שאורכה בשני קולמוסים.

(2) ואף אם הראש הימני של הטי"ת בולט משני צידי הרגל, ודומה לאות טי"ן, משמע בביה"ל להלן (אות טי"ן דיה הנית) שהאות כשרה. מאידך, החזו"א (א"ח סי' ח ס"ק ו) כתב לגבי תיבת 'ארצנו' שנרמזה תחתית הטי"ת שלה לתחתית הו"ו, שאינה פסולה מחמת שדומה לאות טית, מפני שבטי"ת יש לעשות בצד הימני צורת כ"ף, וטי"ן הרי אינה דומה לכ"ף [וראה מה שכתב שם ס"ק ה]. וראה מה שכתבנו לעיל סי' לב ס"ק פ.

(3) שם כתב, שבתפילין ומוחזות שאין אפשרות לגרור חלק מהאות מחמת דין שלא בסדרן, יש להבשיר על ידי גרירת מקום הדיוק. ומבואר מדבריו שלא סבר כדברי הרע"ת קדושים (סי' לב ס"ק ו) שהאות פסולה משום שהדיוק גורם שנראית כסמ"ך אף כשהגניעה דקה מאוד [וראה שו"ת שבט הלוי ח"ה סי' ח אות ט].

(4) וכן כשעשה רגל זו בלא ראש אלא רק קו שדה, כתב בשערי צדק להלן (אות עי"ן ס"ק ה) שלא הכשיר הפמ"ג. ומימ מבואר במשגיב לעיל (אות אל"ף) שאי אפשר לתקן קו משוך בתפילין ומוחזות משום שהוא שלא בסדרן.

[ביה"ל דיה ולא]

ותרבה חולקין על פקדו⁽¹⁾ וכו', אע"פ שיש קצת ספק בדבר בדפוס⁽²⁾. וכן כתב במשגיב לעיל (סי' לו ס"ק ג) שלדעת הפרי"ח והגרי"א אות שחציה דומה לאות אחרת אינה פסולה.

(6) ואם העוקץ שבתוך חלל האות כפוף לצד ימין, כתב בשו"ת בית שלמה (ח"ג סי' קלא) שאין להבשירה בלא תיקון [ואופן התיקון הוא על ידי גרירת האות עד שחשתנה צורתה, כדמוכח מהביה"ל כאן, ושלא כדעת המקדש מעט (סי' ו) שכתב שדי בגרירת הלפפה, משום שבהרבה ראשונים מבואר שאין הקפדה על העוקץ שנכנס לתוכו].

צורת אות יו"ד

ויצשה לה רגל מצד ימין⁽¹⁾ ויעקם הרגל לצד שמאל⁽²⁾ וכו', ותפסל על ידי קריאת התינוק⁽³⁾ וכו', גם יהיה קצר יותר מרגלה שפסד ימין⁽⁴⁾ וכו', ובספרות הדין מ"י ולא בתפילין ומוחזות, דהיינו שלא בסדרן⁽⁵⁾ וכו', צריך לגרר גם רגל ימין⁽⁶⁾ וכו', וספרות הדין שנקצצו בה יודין צורת למיד קטנה, פסולה⁽⁷⁾.

(1) השיעור אורך הרגל שצריך לעשות, כתב המקדש מעט (סי' ו) בשם האלפא ביתא שהוא כעבור קולמוס. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ח אות ה, וח"ו סי' נה אות ב) כתב שמסתמכות ומפשטות דברי הפוסקים משמע שדי בפחות משיעור זה, ורק שלכתחילה יש לעשותה כשיעור זה, משום שבכך ברור שאינו

אורך מדי ואינו קצר מדי. וכן מבואר במשגיב לעיל (סי' לב ס"ק מו) ובחזו"א (א"ח סי' ז דיה במ"ב) שכתבו שהרגל השמאלית של אות חית היא יוד עם עוקץ, ואילו היה העוקץ ברוחב קולמוס, היה מגיע עד גג האות ולא היה הפסק איד בין גג האות לבין הרגל.

אכן, אם הרגל נראית כעוקץ קטן מאוד ובקושי ניכר שיש כאן צורת רגל, כתב המקדש מעט (שם) שאין די בכך להכשירה, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה שם) שיש חשש שהיא פסולה אף בדיעבד, וממילא אין לתקנה בתפילין ומוחזות [וראה מקדש מעט סי' לב ס"ק ג].

ויוד שרגלה קצרה וצריך להראותה לתינוק כדי לקבוע אם היא כשרה, כתב הגדולי הקדש (כלל יד אות ו) שכיון שמבואר בדרך שתינוק קוראה כו"ד גם כשאין לה רגל, אין אפשרות להכשיר אלא אם כן מראים לתינוק את הגג בלא הרגל ואינו קוראה כו"ד, ולאחר מכן מראים לו גם את הרגל וקוראה כו"ד.

(2) ובדיעבד אם לא עיקם, כתב החזו"א (א"ח סי' ט ס"ק ו) שמבואר בדרך שאמור שהאות כשרה, מפני שהעיקום אינו אלא ענין לכתחילה. וכן מבואר בקסת הסופר (סי' ה ס"ב אות י), וכן כתב המקדש מעט (סי' ב).

ויוד שרגלה כפופה הרבה עד שנראית כאות כ"ף או טי"ן, כתב הקול סופרים (סי' ג) שאם תינוק קוראה ככ"ף או טי"ן האות פסולה [על פי הדעות חכם].

ולענין רגל המשובה עד סמוך לעוקץ השמאלי, כתב הרע"ת קדושים (אות ו) שיש להזהר מכך, משום שדומה לסמ"ך, ובשו"ת בית שלמה (יוד ח"ב סי' קע) כתב שאם תינוק קוראה כסמ"ך הרי היא פסולה.

(3) וכשנראים לתינוק אות זו להכריע אם היא נראית כו"ד או כו"ו, כתב הרע"ת קדושים (שם) שיש לכסות את התג העליון, כדי שלא יכיר התינוק על ידי כך שהוא יוד ולא יסתכל על אורך הרגל. ובדיעבד אם לא כיסו, כתב המקדש מעט (שם ס"ק ט) שאין צורך לחוש בזה לפסול, ואף שלכאורה אין הוכחה ממה שיקרא אותה התינוק כיוד שזוהי צורתה, שהרי יתכן שקוראה כך מפני שרגלה עקומה ואינה ישרה, כתב החזו"א (שם) שעין האדם מסתכלת בעיקר על אורך הרגל ולא על נטייתה, ואם היא נראית לו כיוד אין זה מחמת העיקום אלא מחמת שאינה ארוכה כו"ו.

(4) אך אם העוקץ קצר במקצת מהרגל הימנית, כתב החזו"א (שם) שמדויק מלשון זה [שמקורו בדרך שאמור] שהאות כשרה, ומפני שקטנות הגג והרגל בצידו לכך שהעוקץ קצר מהרגל גורמים שאין צורתה כשרה לחית אלא ליוד. וכן מבואר בשו"ת בית שלמה (יוד ח"ב סי' קנ) שאין הלכה בשו"ת סתים (הל' תפילין סי' מו) שהחמיר בזה. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' יא) שנחשבת היא כיוד, שהרי גם תינוק יקרא אותה כך [וראה שם שגם צורתה שנוטה להלן לאורך הפרשה מוכיחה שאין זו צורת חית], אלא שטוב לתקנה על ידי הארכת הרגל במקצת, ואין בכך פסול שלא בסדרן, שכן היא נחשבת כו"ד גם לפני התיקון.

(5) משמע שיו"ד בלא עוקץ שמאלי אינה נחשבת כיוד לפי דעה זו, כמבואר בביה"ל (דיה יגור) שלדעה זו לכאורה מחיקת העוקץ נחשבת כשינוי צורה. אמנם להלן בהמשך דבריו, וכן בביה"ל (דיה ג) מבואר שלמעשה אפשר לתקן יוד שאין לה קוץ שמאלי ואין בכך חיסרון של שלא בסדרן, משום שצורת האות עליה עוד לפני התיקון.

המשך בסוף המשנת סופרים

המשך ביאורים ומוספים למשנת סופרים

משנת תמונת אות אָלף ובית וְגִמְל וְהָא וְדִינְיָהם המשך מעמוד 122

- (8) ובביאור הדבר כתב לעיל (שם ס"ק עב), שכיון שבלאו הכי צורתו עליו, אין הארכת הגג נחשבת כתיקון, וראה מה שכתבנו שם הוספת ביאור בזה.
(7) ושיעור זה, כתב לעיל (ס"י לב ס"ק מד) שהוא כאורך אות י"ד שלימות, הראש עם הדרך הימני, וראה מה שכתבנו שם.

משנת תמונת אות הא נָאו וְזוֹן וְחֵית וְדִינְיָהם המשך מעמוד 122

- (7) ואם יכול לעצור את הקו הימני של החטוטרת בצידה הימני כדי שיראה הצד הימני כזוין ולא כדלית, כתב המקדש מעט (ס"ק ז) שיעשה כן.
(8) ולענין חטוטרת שמלאה דיו בתוכה, כתב בשו"ת צמח צדק נ"ד ס"י רח ס"ק ו' שהאות כשרה, שכן מבואר בהנחות מיימניות (ס"א מהל' תפילין אות ח) שמדברי הערוך שכתב שזקף את גג החית במקל משמע שסבר כ"ח, ובפשוט בהנחה זו במקל אין חלל ריק באמצע, ובחטוטרת של גמל שאינה חלולה.
(9) ואם הדין השמאלית קצרה ויש הפרש גדול בין אורכה לבין אורך

משנת תמונת אות טֵית וְיִיד וְדִינְיָהם המשך מעמוד 124

- ומבואר מדבריו שלא כדברי המקדש מעט (ס"ק י') שכתב שבתפילין ומונחות שאי אפשר למחוק או לעצור את ראש האות, יקצר רק את העוקץ השמאלי.
(6) ומעיל הדבר מפני שעל ידי כך נפסלה האות, וכתב החזו"א (א"ח ס"י ט ס"ק ג) שמשמע זה אף לענין גט או כתיבה בשבת, אות י"ד בלא רגל אינה נחשבת כאות.
ואם התחיל הסופר את כתיבת הי"ד על ידי עשיית העוקץ והתג דק לאחר מכן כתב את האות, ונראית היא כחית, כתב הקטן הסופר (ס"י ח ס"י) שאין די במחיקת העוקץ והרגל בלבד, אלא צריך למחוק את כל האות, מפני שכל האות נעשה בפסול, שהרי כבר מתחילת עשייתה היתה נראית כחית.
(7) ואם הי"ד אינה נראית כל כך באות למיד, מפני שרגלה אינה עקומה אלא ישרה, או מפני שראשה קצר או דק, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה ס"י ח אות י') שמועילה שאלת תינוק להבשיר את האות.
ואם העוקץ הארוך שמעל הי"ד ישר ואינו מתעקם בסופו לצד שמאל

משנת תמונת אות יִיד וְכָף וְכָף פְּשׁוּטָה וְלִמְד וְדִינְיָהם המשך מעמוד 124

- (ס"י לב ס"יח ד"ה וריש) שדברי חיד אפרים בביאור הקולא דחוקים, ושהרעקא כתב בפירושו שצריך למחוק את כל האות, אכן לענין מחיקת אות כ"ף פשוטה שבתוכה אלקין כתב שם, שיש להקל למיור רק את הגאם אין מקום למשוך את הרגל.
(2) וטעם הפסול, כתב בבית הלל (אות נ"ח ד"ה הניח) שהוא משום שפוסקים אלו אינם מחלקים בין כ"ף פשוטה לבפופה, ובפשוטה הרי מפורש בגמרא שצורתה עגולה, ואם כן על ידי הריבוע אברה צורתה.
(3) ולענין לכתחילה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י ס"י קפד אות ב)

- שלבאורה לא מועיל תיקון זה, שהרי חשי"ע הרב (אות 7) כתב שאין שום תיקון מועיל אף בדיעבד, ואף בשו"ת צמח צדק (א"ח ס"י יח אות ז) מבואר להקל בזה, מימי נקרא דבר שהורה בו חכם לאיסור, שאינו לכתחילה, ובשו"ת צמח צדק עצמו כתב (שם אות ח) שאין תיקון זה מועיל לכתחילה, מפני שהבית מאיר (אח"ע"י ס"י קבה סוף ס"ח) הקשה על אופן תיקון זה, ועוד, שכשיעשה אותה עגולה לא תיראה כל כך מהודרת כשאר האותיות.
(4) היינו מהר"ם גלאנטי המובא במג"א (ס"י לב ס"ק כו), והמקדש מעט (ס"ק א) הביא כן בשם אחרונים מוספים.

